

«Γέρση. Είσαι το κόκκινο στο αίμα μου»

Συνέντευξη στη Μαριάνθη Βάμβουρα

Διαβαίνοντας τον Σεπτέμβριο που μας κάνει πια να αφήνουμε πίσω μας το θερμό καλοκαίρι με την χαλαρότητά του, έχουμε μπροστά μας το φθινόπωρο της ανασύνταξης, της οργάνωσης της νέας περιόδου που αρχίζει με το πέρας των διακοπών για όσους είχαν την ευκαιρία να απολαύσουν και γιατί όχι το φθινόπωρο της θαλπωρής του σπιτιού μας. Γι' αυτή την εποχή λοιπόν, του φθινοπώρου με τα όσα όμορφα φέρνει μαζί της κράτησα να κάνω την αρχή της νέας περιόδου στις αναφορές σε βιβλία και να γράψω ένα σημείωμα για το νέο μυθιστόρημα της **Αργυρώς Μαργαρίτη «Γέρση. Είσαι το κόκκινο στο αίμα μου»**. Πρόκειται για ένα κοινωνικο-ιστορικό μυθιστόρημα 568 σελίδων που κυκλοφόρησε φέτος από τις **Εκδόσεις Ψυχογιός**.

«Ένας έρωτας παραμυθένιος το μυθιστόρημα αυτό, μπερδεμένος στις κλωστές της Ιστορίας, τότε που θέλησε να δοκιμάσει τις αντοχές της προδοσίας, τη δύναμη της φωτιάς.

Σαν τα παραμύθια της Χαλιμάς, οι ζωές μπερδεύονται με το καβουρντισμένο κύμινο και το πετιμέζι, Ρωμιοί και Τούρκοι, κιμπάρηδες και ραχατλήδες, ηγέτες ξιπασμένοι, ανίκανοι, παθιασμένοι, αδιάφοροι. Ο χορός των ζειμπέκηδων, οι ατμοί του χαμάμ, τα προσκοπάκια στο Αϊδίνι, μυστικά και καταχωνιασμένες αμαρτίες, προδοσίες, φονικά, ένα γυμνό κορίτσι κρεμασμένο ανάποδα, ο Αχέροντας να καταπίνει φαντάρους, στην Αλμυρά Έρημο να ξεραίνονται οι κόκκινες μηλιές, οι ατμοί του χαμάμ να θολώνουν τις ζωγραφιές.

Η Γέρση μεγάλωσε στη Σμύρνη, αρχοντοπούλα αναντάμ μπαμπαντάμ, στη θωριά της σου κοβόταν η ανάσα. Περήφανη και ξιπασμένη, μαστίγωνε τις δούλες της μπας και τις κάνει φιλενάδες. Λουζόταν στο χαμάμ, όταν την είδαν ξαφνικά τα δυο καρντάσια, ο Γιώργης κι ο Σελίμ, κι ήρθε ο έρωτας να σπαράξει τη σάρκα, να ξεπαστρέψει, να μαγέψει.

«Τι είμαι για σένανε, Γιώργη Καραδάμογλου; Αυτό μόνο... πρέπει να ξέρω...»

Το άλογο χρεμέτισε χτυπώντας την οπλή του σε μια πέτρα που εξείχε, ο αμαξάς τράβηξε τα γκέμια. Ο Γιώργης έχωσε τα μάτια στα τσίνορά της, ζυγίστηκε πάνω τους, ισορρόπησε, κρεμάστηκε. Βούλιαξε στο υγρό βλέμμα, φοβήθηκε μη γίνει δάκρυ και τον πνίξει, τσούλησε στην κατηφόρα της μύτης να σωθεί, χώθηκε στα ρουθούνια να ρουφήξει την οσμή της. Στα χείλη παραδόθηκε. Τα λευκά της δόντια τον γεμίσανε πληγές καθώς θυμήθηκε τη νύχτα τους. Εδώ που φτάσανε, δεν είχε άλλη επιλογή. Έπρεπε να της πει την αλήθεια. Πήρε το χέρι της, έσκυψε κι απόθεσε στη φούχτα της ένα φιλί», αναφέρει το οπισθόφυλλο για να δώσει στον αναγνώστη το στίγμα γραφής που μιλάει για τις ημέρες αίγλης και δόξας της Σμύρνης πριν από τη Μικρασιατική Καταστροφή. Ένα μυθιστόρημα που η ιστορική του βάση γίνεται το ανάχωμα ώστε να αναδειχτούν από τις σελίδες του πλήθη από ήθη και έθιμα, δοξασίες, κανονικότητες, στοιχεία καθημερινής ζωής της Σμύρνης στα ευλογημένα χρόνια, σε πορεία παράλληλη με έντονα αισθήματα που γεννούν συνειρμούς που ανεβάζουν και κρατούν κορυφαίο τον αναγνωστικό παλμό. Ένα μυθιστόρημα

ξεχωριστό και για το λεξιλόγιο του ακόμα αφού μες στις σελίδες του ο αναγνώστης θα συναντήσει πλήθος λέξεων από τη γη της Ιωνίας με την ερμηνεία τους στο κάτω μέρος της σελίδας.

Η συγγραφέας που ζει στη Νέα Ιωνία με μεγάλη προθυμία δέχτηκε να παραχωρήσει μία συνέντευξη για τους φίλους αναγνώστες του Δημοκράτη και μέσα από αυτή να μας αποκαλύψει τα μυστικά της γραφής της.

-Κυρία Μαργαρίτη το καινούριο σας βιβλίο «Γέρση, Είσαι το κόκκινο στο αίμα μου» πολυσέλιδο και σε ενδιαφέρουσα θεματική κατηγορία.

«Γέρση!!!»...ιδιαιτερο όνομα. Αληθινό ή της μυθοπλασίας;

Το όνομα Γέρση είναι υποκοριστικό του Γεσθημανή. Συνήθιζαν τότε στη Σύλλη Ικονίου τα ιδιόρρυθμα υποκοριστικά. Όπως Μαντού για το Αδαμαντία, Κάλλιω για την Καλλιόπη, Γερχάνης για τον Βασίλη και Βουντή για την Ελισσάβετ.

-Την ιστορία που ξεδιπλώνετε στις σελίδες και την κάνετε τέχνη του λόγου σας, την έφερε ο χρόνος, η αλήθεια ή η πλοκή της σκέψης σας;

Όλα μαζί και το καθένα με τη σειρά του. Για την Γέρση πρωτοάκουσα όταν ήμουν μικρή και μαγεύτηκα. Όταν ήρθε το πλήρωμα του χρόνου έψαξα και ρώτησα αλλά τα στοιχεία που συγκέντρωσα δεν ήταν αρκετά. Μιλούσαν μόνο για την ομορφιά της, για τους δυο φίλους που την ερωτεύτηκαν παθιασμένα και για την απίστευτη ιστορία στο Γιοχάνεσμπουργκ. Χρειάστηκε η μυθοπλασία για να καλύψει τα κενά.

- Γέρση, Γιώργης Καραδάμογλου, Σελίμ, Βουντή, Χρυσή, Μίνα Καρακάσογλου, Εζενί και Ζορζέτ, ονόματα του μυθιστορηματικού ιστού μπλεγμένα μαζί με άλλα. Με ποιο αισθανθήκατε να παθιάζετε, να υποφέρετε καθώς γράφατε;

Η κάθε επί μέρους ιστορία έχει τα δικά της πρόσωπα. Ξέρετε, οι ήρωες ενός μυθιστορήματος βγαίνουν συχνά από το χαρτί και παρασέρνουν τον συγγραφέα τους. Γι' αυτό και στα δύσκολα υπέφερα μαζί τους, στα γλέντια τους διασκεδάζα, κεράστηκα τους μεζέδες, διψούσα διασχίζοντας την Αλμυρά Έρημο. Αλλά ερωτεύτηκα τον Σελίμ. Ήθελα πολύ να του κάνω το χατίρι. Νομίζω πως αγαπούσε απελπισμένα τη Γέρση με έναν έρωτα ανέλπιδο.

- Έχετε πει ότι δεν πήγατε ποτέ στη Σμύρνη και δεν ξέρετε αν θα θέλατε να πάτε ποτέ... Το να περιδιαβαίνει λοιπόν κανείς στους δρόμους της Σμύρνης μέσα από ακούσματα, αφηγήσεις και διηγήσεις ανθρώπων που την έζησαν και να μιλά για μέρες με χρώμα και άρωμα Σμύρνης πριν την καταστροφή σε τι διάσταση τον φέρνει ο νους του;

Ταξίδι στο χρόνο. Αυτό κέρδισα ψάχνοντας στοιχεία για τη Σμύρνη των όμορφων καιρών. Το θέατρο που περιγράφω ήταν πολύ πιο όμορφο από αυτό της Όπερα του Παρισιού. Με χρυσοποίκιλτα θεωρεία. Πολυτελή και ομορφοκτισμένα σπίτια, τσαρσιά με όλου του κόσμου τα αγαθά. Περιπάτησα στους μαχαλάδες, ήπια καφέ μερακλίδικο, ψώνισα από τα μαγαζιά μέσα στους βερχανέδες, λούστηκα στα χαμάμ, κρυφοκοίταξα στους οίκους ανοχής, τραγούδησα στα καφέ σαντάν. Όλα κάρηκαν, όλα στάχτη. Αυτό το ταξίδι στη μυθική Σμύρνη το αξιώθηκα. Αφού δεν υπάρχει πια, πού να πάω;

- Η Σμύρνη, η πολυπαινεμένη αυτή πόλη της Μικρασίας πριν και μετά την καταστροφή, στο άκουσμα του ονόματός της, ξυπνά όλες τις αισθήσεις του ανθρώπου χρόνια τώρα με όσα κουβαλά. Αν σας ζητούσαν να την περιορίσετε σε πέντε λέξεις, ποιες είναι αυτές που σας έρχονται στο νου αυτομάτως; Πολιτισμός, κιμπαριλίκι, οσμές, χρώμα, οικογένεια.

- Υπάρχει κάτι που θα θέλατε να μείνει ως «επίγευση» στον αναγνώστη ολοκληρώνοντας την ανάγνωση του νέου σας βιβλίου; Ποτέ δεν έχω τέτοια πρόθεση. Αλλά πιστεύω πως ο αναγνώστης θα βγει πιο ευαίσθητος και προβληματισμένος. Εγώ θυμάμαι ήρωες από μυθιστορήματα που αγάπησα.

- Έχετε γράψει κι άλλα βιβλία. Θα θέλατε να μας αποκαλύψετε αν υπάρχουν μελλοντικά συγγραφικά σχέδια για εσάς; Γράφετε κάτι τώρα;

Η Γέρση με εξουθένωσε! Πολύ ψάξιμο, απίστευτη έρευνα, οι μνήμες χαρακώνουν. Τώρα λοιπόν γράφω ένα αστυνομικό. Άλλη γεύση, άλλο ταξίδι. Αγωνιώ να μάθω για το επόμενο θύμα, για τις ενέργειες του αστυνόμου και αν θα καταφέρει ο δολοφόνος να ολοκληρώσει το ιδιόρρυθμο βιβλίο που γράφει. Επίσης έχω αφήσει στη μέση ένα παραμύθι για εφήβους, με ταξίδια στο χρόνο, κώδικες και μαγικά!

- Αν σας ζητούσα να μου ονομάζατε κάποιους από τους Έλληνες και ξένους συγγραφείς που αγαπάτε να διαβάζετε, ποιοι θα ήταν αυτοί;

Διαβάζω σύγχρονη ελληνική λογοτεχνία με πάθος. Θα μου επιτρέψετε όμως, για λόγους δεοντολογίας, να μην αναφερθώ σε σύγχρονους Έλληνες λογοτέχνες. Λατρεύω τους παλιούς, με έχει σημαδέψει ο Νίκος Καζαντζάκης, ο Ηλίας Βενέζης, ο Γιώργος Θεοτοκάς. Αλλά υποκλίνομαι στην πέννα του Ζοζέ Σαραμάγκου και του Ουμπέρτο Έκο. Πόσο λυπάμαι που δεν μπορώ πια να περιμένω βιβλία τους...

- Ποια στοιχεία πρέπει να έχει ένα βιβλίο για να το επιλέξετε προς ανάγνωση;

Το πρώτο που απαιτώ είναι να μην υποτιμάται η νοημοσύνη μου. Αν είναι αστυνομικό, θέλω να έχω τα στοιχεία και να ψάχνω για τον δολοφόνο. Όχι να προκύψει ξαφνικά από το πουθενά! Αν είναι μυθιστόρημα, θέλω να έχει πλοκή. Αν είναι ροζ, θέλω να ταυτιστώ με την ηρωίδα και αν είναι ιστορικό, θέλω να ξέρω πως έχει γίνει η ανάλογη έρευνα. Μιλώ πάντα για μυθιστορήματα. Για τις μελέτες μου επιλέγω διαφορετικά.

- Υπάρχει περίπτωση να διαβάσετε πλέον της μίας φορές ένα βιβλίο ή είναι άπαξ με ό,τι σας αφήσει η αναγνωστική απόλαυση;

Συνήθως διαβάζω άπαξ. Αλλά τον τελευταίο καιρό, όλο και ξετρυπώνω βιβλία που διάβασα πριν πολλά πολλά χρόνια. Κάποια με μαγεύουν όπως παλιά και άλλα με απογοητεύουν.

Είναι βέβαιο πως ο αναγνώστης από τις πρώτες κιόλας σελίδες χάνεται στη γη της Ιωνίας, περιβάλλεται από άρωμα Σμύρνης και μαγεύεται από τα πάθη της...

Και λίγες σειρές από το πρώτο κεφάλαιο:

«Σμύρνη, Απρίλης 1919

Το καφέ σαντούρ της μαντάμ Γκιουλνούρ ήταν γεμάτο κόσμο αλλά ο καπνός ήταν τόσο πολύς που θαρρούσες πως είχες χωθεί σ' ένα σύννεφο ιδρωμένο με πατσουλί κι απέντι. Τούρκικα τσιγάρα και ξανθιώτικος μπασμάς*, παριζιάνικα αρώματα και

πράσινο σαπούνι, μάγκες σφιγμένοι σε τσόχινα σακάκια, αριστοκράτες αεράτοι στα κασμιρένια κουστούμια τους. Οι τοίχοι ντυμένοι με άλικο μουαρέ, οι καναπέδες βελούδινοι, με μαλακές μαξιλάρες, που πάνω τους απλώναν τα κάλλη τους κορίτσια από δεκαπέντε ίσαμε είκοσι το πολύ χρονώ, Τσερκέζες με ξανθό μαλλί, αφράτες Τουρκάλες, Ρουμελιώτισσες Ελληνίδες, ντελικάτες Γαλλιδούλες, αραπίνες με σοκολατένιο δέρμα.

Ο Γιώργης ο Καραδάμογλου έπινε τη ρακή του και ήταν τόσο θυμωμένος με τον εαυτό του, γι' αυτό και δεν έπαιρνε χαμπάρι τον αισθησιασμό που έπνιγε τα πάντα γύρω του. Πατούσε σε τεντωμένο σκοινί. Από τη μια ήθελε να φύγει από τη Σμύρνη, να μην ξαναγυρίσει ποτέ του. Όμως η σκέψη πως εκείνη βρισκόταν κάπου πιο πέρα, ανήμπορη και ψυχικά σακατεμένη, τον αρρώσταινε. Όταν, εκεί στη μακρινή του πατρίδα, ετοιμάζε τούτο το ταξίδι στην Ανατολή, είχε πάρει τις αποφάσεις του. Σαν έφτανε, θα πήγαινε μια μέρα, θα στηνόταν έξω απ' το χαμάμ να τη δει μόνο για μία φορά, που θα 'χε μεγαλώσει, να πονέσει από την ομορφιά της, να κρατήσει μιαν ακόμα εικόνα της, να 'χει να βασανίζεται. Ύστερα θα έφευγε για τη Σύλλη, την πατρίδα του πατέρα του, για τις δουλειές του.

Χρόνια τώρα, ο γέρο-Μηνάς Καραδάμογλου ζητούσε από τους γιους του να πάνε στη Μικρασία, να βρουν το χωριό του, το σπίτι που μεγάλωσε, ν' αφήσουν ένα μπουκέτο τριαντάφυλλα στον τάφο της μάνας του, της Ρόδως. Να κάνει και μια δωρεά στη μνήμη των γονιών του, ένα σχολειό, μιαν εκκλησιά κι ένα πηγάδι. Ο μικρός του γιος, ο Χαρίλαος, δεν μπορούσε έτσι κι αλλιώς. Πού ν' αφήσει γυναίκα και παιδιά. Ο κλήρος έπεφτε αναγκαστικά στον Γιώργη και το 'χε υποσχεθεί πριν από τέσσερα χρόνια, τότε που πάτησε για πρώτη φορά το πόδι του στη Σμύρνη, να τελειώσω τις δουλειές μου και θα πάω. Δεν κράτησε όμως τον λόγο του, γιατί τα έφερε έτσι η μοίρα του η σκρόφα να ερωτευτεί για πρώτη και στερνή φορά, να φερθεί άτιμα, να ξερνάει κάθε βράδυ το μυστικό του και να το καταπίνει ξανά, αηδιάζοντας με τον εαυτό του».

Η συγγραφέας: Η ΑΡΓΥΡΩ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗ γεννήθηκε στη Νέα Ιωνία. Μεγάλωσε σε μια προσφυγική γειτονιά, τότε που το παιχνίδι στους δρόμους ήταν τρόπος ζωής. Σπούδασε γαλλική και ελληνική φιλολογία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, έκανε μεταπτυχιακό στη Σορβόνη, παρακολούθησε μαθήματα γλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο της Μπεςανσόν, ιστορία της τέχνης στο Γαλλικό Ινστιτούτο και συμμετείχε για δύο χρόνια στα διεθνή προγράμματα Lingua. Εργάστηκε ως εκπαιδευτικός στο Πειραματικό Λύκειο Αναβρύτων και τα τρία τελευταία χρόνια στο Ελληνικό Σχολείο των Βρυξελλών. Έχει εκδώσει πέντε βιβλία, έχει επιμεληθεί δύο ντοκιμαντέρ και έχει γράψει τηλεοπτικά σενάρια. Από τις Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ κυκλοφορεί επίσης το μυθιστόρημά της VINSANTO. ΤΟ ΚΡΑΣΙ ΤΗΣ ΛΑΒΑΣ.

vamvouramar@gmail.com